

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 646/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária AŠTARY, s. r. o., Mariánske námestie 29/6, Žilina, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B4-18C/184/2015 (pôvodne vedenom Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 18C/184/2015) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B4-18C/184/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **856,75 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd opätovne prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že namietané konanie o zaplatenie pohľadávky z titulu odmeny za poskytovanie právnych služieb (v sume približne 6 500 eur) prebieha už vyše 9 rokov, z toho zhruba 3 roky bolo konanie prerušené, pričom aj po odpočítaní obdobia prerušenia konania treba jeho doterajšie trvanie (v rozsahu vyše 6 rokov) považovať za zásadne ústavnoprávne neakceptovateľné. V postupe okresného súdu i mestského súdu dochádzalo k dlhším obdobiam nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti. Sťažovateľka ďalej uviedla, že vec, ktorá sa prejednáva v namietanom konaní, nie je nijako zvláštne skutkovo ani právne zložitá a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov.

3. K postupu súdu v konaní uviedla, že už samotné nariadenie prvého pojednávania vo veci dva roky po podaní žaloby pri dovtedajšom minime uskutočnených procesných úkonov okresného súdu v období rokov 2015 – 2017 treba považovať za nezodpovedajúce základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. V priebehu celého roka 2016 nebol zo strany okresného súdu vykonaný žiaden relevantný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci. Ukončenie samotného prerušenia konania na základe uznesenia okresného súdu č. k. 18 C 184/2015-129 z 9. júna 2020 treba považovať za prieťahové, keďže dôvod prerušenia konania odpadol ešte 29. januára 2020. Možno tak konštatovať, že dĺžka konania už pred vznikom pandemickej situácie nebola optimálna. O neefektívnej činnosti okresného súdu podľa sťažovateľky vypovedá aj skutočnosť, že jeho v poradí prvý rozsudok z 1. júla 2021 bol odvolacím súdom zrušený s vrátením veci na ďalšie konanie. Ďalším obdobím úplnej nečinnosti okresného súdu a nadväzne mestského súdu bolo obdobie trvajúce od januára 2023, keď došlo k zrušeniu nariadeného termínu pojednávania z dôvodu pracovnej neschopnosti sudkyne, až do mája 2024, keď sa okresný súd zaktivizoval a nariadil ďalší termín pojednávania v nadväznosti na to, že mu v tom čase bola doručená na vyjadrenie ústavná sťažnosť žalobkyne na prieťahy. Napokon sťažovateľka považuje za neefektívnu činnosť mestského súdu aj obdobie od uskutočnenia pojednávania 28. júna 2024 doteraz, keďže mestský súd opakovane odročil pojednávania z dôvodu umožnenia skutkového dopĺňania žaloby žalobkyňou po 9 rokoch od začatia konania a následného vykonávania žalobkyňou dodatočne navrhnutého dokazovania, s čím sa sťažovateľka zásadne nestotožňuje, nevidiac na takýto postup oporu v základných princípoch Civilného sporového poriadku a v ustanoveniach o koncentrácii konania.

4. Sťažovateľka navrhuje aj priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 500 eur s prihliadnutím na povahu predmetu konania a jeho dĺžku, časovú a finančnú záťaž, ktorú pre sťažovateľku predstavuje stále právoplatne neukončené konanie, ale aj celkovú frustráciu z poznania praktického výkonu súdnictva v tejto veci.

5. Z evidencie vlastnej rozhodovacej činnosti ústavný súd zistil, že žalobca (protistrana v napadnutom konaní) namietal postup mestského súdu v totožnom konaní ústavnou sťažnosťou z 18. marca 2024. Toto konanie bolo vedené ústavným súdom pod sp. zn. III. ÚS 240/2024 a ústavný súd nálezom z 11. júna 2024 (právoplatným 24. júna 2024) vyslovil porušenie základného

práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v totožnom konaní a prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 646/2024-13 z 11. decembra 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Na výzvu ústavného súdu podpredseda mestského súdu listom sp. zn. SprV/932/2024 zo 6. februára 2025 poukázal na vyjadrenie k priebehu napadnutého konania vo veci č. k. III. ÚS 240/2024-21. K obdobiu po vydaní nálezu v tomto konaní uviedol, že postup zákonného sudcu považuje za plynulý a efektívny. Poukázal na to, že mestský súd na pojednávaní 3. februára 2025 vyhlásil rozsudok č. k. 18C/184/2015-403, ktorý sa toho času doručuje právnym zástupcom sporových strán. S ohľadom na čas, keď došlo zo strany sťažovateľky k podaniu ústavnej sťažnosti, ju považuje za účelovo podanú.

8. K stanovisku bolo pripojené aj vyjadrenie zákonného sudcu, z ktorého vyplýva, že po vydaní nálezu sp. zn. III. ÚS 240/2024 mestský súd konal bez prietáhov a prednostne. Zákonný sudca popísal konkrétne procesné úkony, ktoré boli realizované v rozpätí niekoľkých dní a pojednávania boli vykonávané v dvojmesačných lehotách. Priebeh konania bol komplikovaný aj presunom archívnych spisov v dôsledku reformy, čo si vyžiadalo opakované urgovanie pripojenia spisov. Zároveň v tomto období na žiadosť strán bol vytvorený priestor mesiaca a pol na mimosúdne rokovania. Zákonný sudca poukázal na to, že sťažovateľka prispela k predĺženiu konania a spoluzodpovedá za stav konania, pretože pojednávania boli odročované na žiadosť jej vtedajšej právnej zástupkyne (dlhodobá PN, pozn.). Výška požadovaného finančného zadostučinenia nezodpovedá procesnému postaveniu sťažovateľky, jej pasivite a hodnote predmetu sporu.

9. Z vyjadrenia poskytnutého mestským súdom v konaní sp. zn. III. ÚS 240/2024, na ktoré mestský súd odkazuje, a z obsahu predloženého spisu vyplýva, že na celkovú dĺžku konania má vplyv prerušenie konania od 9. mája 2017 do 9. júla 2020. Pojednávania nariadené na 12. november 2020, 28. január 2021 a 25. marec 2021 boli dvakrát odročené na žiadosť právnej zástupkyne sťažovateľky a raz z dôvodu pandemickej situácie. Po prvýkrát bolo v konaní rozhodnuté rozsudkom z 1. júla 2021, ktorý bol v odvolacom konaní uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/122/22021-223 z 30. novembra 2021 zrušený a vrátený na ďalšie konanie výlučne z dôvodu iného právneho posúdenia právnej otázky nároku na tarifnú odmenu advokáta v prípade dojednania podielovej odmeny a vypovedania plnej moci zo strany klienta pred skončením sporu. Po vrátení veci boli nariadené termíny pojednávania 14. júla 2022, 20. októbra 2022 a 3. novembra 2022 zrušené dvakrát na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľky a raz z dôvodu nesprávneho doručovania jej zástupcovi. Pojednávanie 20. septembra 2024 bolo odročené z dôvodu podania návrhu sťažovateľky v deň pojednávania na prerušenie konania do skončenia disciplinárneho konania v nesúvisiacej veci. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť na prietahy 24. novembra 2024 a pojednávanie 25. novembra 2024 bolo odročené z dôvodu žiadosti strán o mimosúdne rokovania. Pojednávanie 13. januára 2025 bolo odročené na účely vyhlásenia rozsudku, ktoré sa uskutočnilo 3. februára 2025 (prisúdený nárok žalobkyni v hodnote 204 eur). Termín pojednávania určený na 24. január 2023 bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, teda z dôvodov na strane súdu.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom mestského súdu (a jeho právneho predchodcu okresného súdu, pozn.) v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

13. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

15. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o zaplatenie sumy z titulu odmeny za právne služby po právnej stránke patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Prejednávaná vec nevykazuje ani vyššiu mieru skutkovej náročnosti. Ani ťažkosti spojené so zmenou archivácie spisov súvisiacou s reformou nemôžu štát zbaviť zodpovednosti za neprimeranú dĺžku konania. Z hľadiska významu predmetu sporu pre sťažovateľku ide o majetkový spor, ktorý nepatrí k obzvlášť prioritizovaným konaniam. Ústavný súd vzal na zreteľ aj hodnotu prisúdeného nároku v konaní (204 eur).

16. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní zistil, že správanie sťažovateľky významne prispelo k predĺženiu konania, čo zohľadnil pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia. Opakované rušenie pojednávania bolo zapríčinené dôvodmi na strane právnej zástupkyne sťažovateľky bez zabezpečenia substitúcie advokátky. Predloženie návrhu na prerušenie

konania v deň pojednávania tiež zmarilo jeho realizáciu. Zároveň sťažovateľka neprejavila žiaden záujem o zrýchlenie konania v jeho priebehu. A deň po podaní ústavnej sťažnosti na prietahy prejavila záujem o odročenie pojednávania na účely mimosúdnych rokovaní po 9 rokoch konania, ktoré neboli úspešné.

17. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

18. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného mestským súdom vyplýva, že napadnuté konanie začalo 24. júna 2015 a bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej trvá viac ako 9 rokov, čo sa v zásade javí ako lehota neprimeraná. V okolnostiach danej veci je potrebné zdôrazniť, že napadnuté konanie bolo po dobu celkove 3 rokov prerušené. Do celkovej dĺžky napadnutého konania nemožno započítať obdobie, po ktoré bolo konanie prerušené, keďže prerušenie konania bolo v konkrétnej situácii dôvodné a zákonné. Ústavný súd však v postupe mestského (okresného) súdu identifikoval opakovane obdobia dlhšej nečinnosti. Prvým obdobím nečinnosti je rok 2016, keď zo strany súdu nebol vykonaný žiaden relevantný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci. Druhé obdobie nečinnosti zaznamenal ústavný súd od januára 2023 do 28. júna 2024. Následne prebiehalo konanie plynulo a efektívne. V priebehu konania došlo aj k opakovaným zmenám zákonného sudcu, ktoré mali tiež vplyv na predĺžení napadnutého konania.

19. Ústavný súd preto s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a zistenú neefektívnosť postupu súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

21. Napriek tomu, že v napadnutom konaní ešte nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté, ústavný súd nevyslovil príkaz konať bez zbytočných prietahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy z dôvodu, že tento príkaz už vyslovil v náleze sp. zn. III. ÚS 240/2024 a nie je potrebné ho opakovať (bod 4 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad

spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neprimeranú dĺžku konania na súde prvej inštancie, ale aj zásadný príspevok s'ťažovateľky k dĺžke konania a hodnotu predmetu sporu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume 500 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadost'učinenia v prevyšujúcej sume nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

24. Úspešná s'ťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

25. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje spolu s daňou z pridanej hodnoty celkom 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť právnej zástupkyňi s'ťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

27. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu